

Ferran Suay: «Que ens governen uns covards ens juga en contra absolutament»

Agnès Toda i Bonet

Avui parlem amb Ferran Suay, doctor en psicologia per la Universitat de València i exmembre de la Junta Directiva d'Acció Cultural del País Valencià. Ha rebut reconeixements com el Premi Sant Jordi Lupa d'Or (2011), que atorga la Societat Catalana de Sociolingüística (de l'Institut d'Estudis Catalans), per *Sortir de l'armari lingüístic*.

Ets psicòleg i, de fet, treballes com a professor de psicobiologia a la Universitat de València, però tens una dilatada història vinculada al món de la llengua. Com s'estableix aquest vincle?

Són dues coses que van per camins distints, però que en algun moment les fas coincidir. Em vaig adonar que

allò que m'interessava a mi des de molt jovenet, que era poder viure en valencià al País Valencià, era una conducta i que, per tant, podia aplicar els meus coneixements i les meues eines d'anàlisi al seu estudi. La majoria de les conductes humanes són conductes de comunicació i en realitat, ací, del que estem parlant és purament de la selecció de la llengua.

Com veus la situació de la llengua al País Valencià ara mateix?

Tenim molt mala peça al teler. En cap moment s'ha fet una inversió i un esforç real per prestigiar l'ús del valencià i ara mateix no tenim cap partit al Govern que tinga el menor interès per defensar la vitalitat del valencià.

Els partits que componen el Govern valencià han renunciat i s'han passat amb bous i esvelles a l'enemic. No dic que ells dirien explícitament que estan a favor de l'extermini del valencià; el que dic és que la política que estan fent condueix a això. Fa poc han multat amb sis-cents euros un senyor per no voler canviar al castellà davant d'un metge. Què tenim: una administració colonial? Els funcionaris que tenim com a colons tenen dret a imposar la seua llengua? Què fa el Govern valencià? Alguns membres del Govern es queixen per Twitter, però si són Govern han d'emprendre accions, no queixar-se. La política lingüística que han fet durant tots aquests anys és nefasta, és maquillatge lingüístic.

Amb relació a la teua destitució com a director del Servei de Llengües i Política Lingüística de la Universitat de València, el juny passat, vas rebre l'acusació d'haver difós comentaris i opinions masclistes. Què va passar i com ho vas viure?

Ni eren comentaris ni eren opinions. Eren algunes preguntes que havia fet perquè, efectivament, s'està difonent una versió que anomenen «feminisme», tot i que no veig clar que ho siga, que es basa en el fet que els hòmens són molt dolents i les dones són éssers de llum. A mi em sembla insultant per a les dones, primer, i per als lectors en general, després. La cancel·lació que se'm va fer tinc la idea que no té res a veure amb temes de masclisme o de feminisme. A més, les declaracions absurdes de la rectora deien que tenia un comportament masclista, i la manera de saber si una persona té un comportament masclista és preguntar-ho a qui treballa amb ella; però no devien trobar ningú en tota la universitat, perquè van anar a veure una professora d'institut, justament una que no parla en valencià i que és assessora de la Direcció General de Política Lingüística i Gestió del Multilingüisme. La cancel·lació per motius de gènere, ara mateix, és un comodí que pots utilitzar en qualsevol moment per a traure't de damunt algú d'una manera fàcil. Tot plegat té un aspecte molt lleig, i ni un diari com el *Levante* s'hi hauria d'haver prestat, ni encara menys el rectorat de la Universitat de València hauria hagut de consentir ser una mera eina d'algú que pretenia perjudicar-me, però reflecteix prou bé el pa que s'hi dona i la qualitat humana que hi ha en institucions que solien ser molt prestigioses.

Aquest setembre has abandonat el Consell Social de les Llengües per discrepàncies amb la política lingüística de la Generalitat Valenciana. Quines són aquestes discrepàncies?

Les discrepàncies són que no vull pertànyer a un òrgan «d'aparador» que es diu Consell Consultiu i no

ens han consultat absolutament res, mentre fan una política lingüística nefasta. Què és el que volen? Jo no firme xecs en blanc. Estic d'acord si ells creuen que jo puc ajudar en alguna cosa en el disseny i en l'aplicació de la política lingüística, que compten amb mi sempre que vulguen, però que el meu nom figure en una llista de noms que és un simple paperot i que no té cap utilitat més enllà del pur maquillatge; no ho vull! De discrepàncies, totes: la política lingüística que estan fent és una política lingüística; per tant, totes les discrepàncies.

Quina és aquesta política?

Per exemple, no haver resultat en tot el temps la plena competència lingüística com a requisit per a accedir a la funció pública. En tot el temps que han estat al Govern no han estat capaços de fer que per a ser funcionari calga dominar les dues llengües oficials del País Valencià. No una tan sols, sinó totes dues. Han mantingut l'únic requisit lingüístic que hi ha hagut sempre: el requisit lingüístic castellà. Si no saps castellà no pots treballar a l'Administració pública valenciana, però hi pots treballar si no saps valencià, i això implica que no podràs atendre un percentatge de la població. No ho han sabut resoldre; han fet una política lingüística purament de vitrina. Al mateix temps, tenim consellers —i conselleres, eh?— que són discapacitats lingüístics. El president sí que sap parlar en valencià, però l'oculta, i cada volta que li fan preguntes en castellà, parla en castellà, i no és el president sol. Tot això és política lingüística. Si hi ha un treball de fons per a revitalitzar i dignificar l'ús de la llengua, les campanyes poden ajudar a visibilitzar-lo; si només serveixen per a justificar que has fet coses i que t'has gastat diners, cap campanya no pot salvar una llengua. En el terreny que compta, el de donar exemple, tot i que la llei valenciana no és tan avantatjosa com la catalana, el Govern té interlocució amb les empreses i pot demanar que etiqueten i pot demanar que tinguen personal competent per a atendre en valencià; poden fer moltes coses, però no les fan. Es concentren únicament en els pseudoproblemes que els poden donar bon rèdit electoral.

Quina ha de ser l'actitud del catalanoparlant i com s'aconsegueixen més catalanoparlants?

Nosaltres, Tallers per la Llengua, fa molt de temps que expliquem això. Ha de ser una actitud natural, com ho és en qualsevol idioma normal, però és molt difícil fer-ho quan et multen per parlar-lo. Ens estan segant l'herba sota els peus. Fa molts anys que m'he centrat en el treball a partir dels parlants, però necessites una mínima base per a fer-ho. En un món en què

et poden multar per parlar una llengua, és molt difícil anar explicant a la gent que s'ha de sentir còmoda parlant aquella llengua. No és tan sols que no estan fent res; és que estan fent una política lingüística, i això ens afecta a tots, també als qui estem treballant des de la base per aconseguir una situació de més normalitat per al nostre idioma. El fet que ens governen uns covards ens juga en contra absolutament.

Què ho fa, que els mateixos catalans sovint participem en la persecució lingüística de l'Estat?

Tota invasió es produeix sempre amb la connivència dels envaïts. Des del punt de vista psicològic és prou fàcil d'explicar: la facultat més desenvolupada de l'ésser humà és la d'autoenganyar-se. Mirar-te a tu mateix i dir soc un cagalcalces no és agradable; és molt més agradable mirar-te i dir: soc una persona molt educada, molt cortesa, molt oberta, molt acollidora, que no vol posar entrebancs a la gent que ve a viure entre nosaltres... Tot això sona molt bé, però no és tan difícil adonar-se que així estàs sacrificant la teua llengua, que vol dir la teua cultura, que vol dir tota la teua tradició familiar, que vol dir que estàs afavorint la desaparició del teu poble, i a més t'estàs explicant a tu mateix que és perquè ets cortès, acollidor... Això es diu reducció de la dissonància cognitiva; la gent acaba pensant com viu perquè viure com pensa se li

fa difícil. Qualsevol que dedique uns minuts a analitzar la situació que tenim i com ha anat evolucionant, s'adona que el català està en una situació molt precària, en risc de desaparèixer, i que la conducta de cadascú sí que importa, sí que compta, sí que pot aportar o restar significativament. És clar, no la conducta de tothom en la mateixa mesura; evidentment, en un representant polític, un personatge molt conegut de l'art, de la música, de la ciència..., els que tenen molt d'impacte, la seua conducta és més significativa. Però la conducta de tots ho és, i, si entre tots fem que siga rar parlar en català, cada dia és més difícil i cada dia ens sentim més incòmodes fent-ho.

Deixant de banda la política, quina ha de ser l'actitud dels parlants?

Mantenir-se. I tenim alguns elements a favor, com l'enorme intercomprensibilitat entre el català i el castellà, que fa que directament no siga creïble algú quan diu que no t'entén. La major part de la comunicació humana és contextualitzada: si ets en un bar hi ha coses que pots demanar i altres que no; si ets en una llibreria, igualment, i això ha de permetre dues coses: que els catalanoparlants no hagen de canviar de llengua i que, els qui no la saben, l'escolten i l'apreguen amb més facilitat. Si girem la llengua cada vegada, estem privant la gent de poder-la aprendre

i, a nosaltres, d'oportunitats d'utilitzar-la. Això podria ser un avantatge, i ha servit d'avantatge quan arribaven onades migratòries enmig d'una realitat en què la gent no sabia el castellà i els immigrants aprenien el català. Ara han aconseguit que tots sapiguem el castellà i, si aconsegueixen que, a banda de saber-lo, l'utilitzem sistemàticament, el castellà serà la llengua que es parlarà a Catalunya i a tots els territoris que la tenen com a pròpia.

Un dels problemes actuals és la pèrdua de la llengua entre els joves. Com podem captar la seva atenció i aconseguir la seva aposta per la llengua catalana?

Els joves utilitzaran la llengua o les llengües que tinguen prestigi i que els donen accés a altres coses que els interessin; per tant, si els interessa la música i les sèries i no n'hi ha oferta en català, triaran l'altra llengua. Bàsicament, la idea repetida fins a

l'avorriment d'incidir en la consciència lingüística, demanar a la gent que estime la llengua, és ridícula. Les llengües no es parlen perquè les estimen. La gent no parla alemany perquè és germanòfila, però si un xiquet va a viure a Munic trobarà tota l'oferta (sèries, pel·lícules, obres de teatre, cançons...) en alemany i l'aprendrà i l'utilitzarà perquè tothom li parlarà en alemany. Si pretenem que ací això es mantinga perquè els xiquets prenguen consciència de com d'important és el català i la nostra tradició cultural, hem begut oli; amb això no farem parlants ni de conya. Els xiquets miren els models, i els models de la gent joves no solen ser els polítics —ara mateix, afortunadament!—, però sí que miren esportistes, cantants, actrius..., i quants en tenim que aposten pel català? Necessitem això, una llengua suportada pel Govern (que tinga un estat a favor i no en contra), prestigiada sistemàticament i que siga usada per la gent de prestigi, que és el que farà que la gent normal en faça un ús normal. ■

